

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Statens lånekasse for utdanning
Postboks 430 Alnabru
0614 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/1224-17

28. juni 2022

Instruks til Lånekassen – oppfølging av norske studenter i land berørt av krigen i Ukraina

Kunnskapsdepartementet fastsatte 23. juni 2022 følgende endring i forskrift om utdanningsstøtte

§ 1 nytt siste ledd skal lyde:

Departementet kan ved krig eller andre alvorlige hendelser gjøre tidsavgrensede unntak fra forskriftens bestemmelser om rett til lån og stipend til utdanning i utlandet. Hendelsene må ha ført til at det er umulig eller uforholdsmessig vanskelig å gjennomføre en utdanning, eller at det ikke er formålstjenlig at studenter får lån og stipend til utdanning i bestemte land.

Bakgrunn for forskriftsendringen er omtalt i høringsnotat datert 13. mai 2022.

Lånekassens høringsinnspill

Lånekassen har i sitt høringsinnspill 3. juni 2022 stilt spørsmål ved om unntaket gir tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for Lånekassens vedtak under utdanningsstøtteordningen. Kunnskapsdepartementet har i høringsnotatet varslet hvordan det er planer om å benytte unntaket, og beskrevet at alternativer med å knytte unntak til konkrete forskriftshjemler ikke gir stor nok fleksibilitet i en situasjon med *krig eller andre alvorlige hendelser*. Tilsvarende er det besluttet at det ikke er aktuelt med forskriftsendringer som gjør slike unntak til en skjønnsvurdering i Lånekassen; dels for å unngå at den enkelte støttemottaker i sitt kundeforhold til Lånekassen kan påberope seg gitte unntak; dels fordi dette bryter med prinsippet om at beslutninger med budsjetteffekt tas gjennom behandling i Stortinget eller etter fullmakt av Finansdepartementet. Med dette som utgangspunkt er det lagt til grunn at

Postadresse
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse
Kirkeg. 18
www.kd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
872 417 842

Avdeling
Avdeling for
videregående
opplæring, fagskole
og kompetansepolitikk

Saksbehandler
Ulrik Røhn
Amundsen Hem
22 24 75 20

det er Kunnskapsdepartementet som gjør en vurdering av om en gitt situasjon gir grunnlag for tidsavgrensede unntak fra konkrete bestemmelser i forskriften.

Adgangen til å gjøre unntak fra forskriftens øvrige bestemmelser er fastsatt i forskrift, i samsvar med kravene som stilles i forvaltningsloven kapittel VI. Adgangen til å gjøre unntak innenfor de fastsatte rammene er lagt til departementet.

Departementet har etter konstitusjonell sedvanerett instruksjonsmyndighet overfor Lånekassen, som innebærer kompetanse til å gi tolknings- og saksbehandlingsinstrukser, instruksjoner om hvordan forvaltningsskjønnet skal utøves og hvordan en enkelt sak eller flere bestemte saker skal avgjøres. Instruksjonsadgangen overfor Lånekassen er ikke avgrenset.

Dette innebærer at departementet instruerer Lånekassen om når og hvordan unntaksregelen skal benyttes, og delegerer adgangen til å fatte enkeltvedtak etter unntaksregelen til Lånekassen. Hjemmelen for enkeltvedtakene vil være forskrift om utdanningsstøtte § 1 siste ledd.

Instruks

Kunnskapsdepartementet anser utbruddet av krig i Ukraina våren 2022 som en hendelse der hjemmelen i ny §1 siste ledd kan benyttes, og har besluttet at det skal gjøres tidsavgrensede unntak fra enkelte av reglene for lån og stipend til utdanning i utlandet. Unntakene avgrenses til berørte studenter og forskriftshjemler, jf nedenfor.

Departementet har kommet til at det er behov for unntak fra visse bestemmelser for studenter som var i gang med en utdanning i de berørte landene Ukraina og Russland idet krigen brøt ut våren 2022. Samtlige tilpasninger er til gunst for støttemottaker.

Videre har departementet kommet til at regjeringens beslutning om sanksjoner mot Russland og Belarus medfører at det er behov for unntak fra retten til å få økonomisk støtte til studier i de to landene.

Departementet ber med dette Lånekassen om å gjøre unntak fra følgende bestemmelser for studenter som får lån og stipend til gradsstudier eller utveksling i Ukraina eller Russland våren 2022:

- *bestemmelsen i § 47 om at den enkelte mister rett til lån og stipend fra det tidspunktet en utdanning avbrytes*
Studenter som reiser fra eller avbryter sin utdanning i et av de berørte landene, skal ikke miste retten til lån og stipend for våsemesteret 2022.
- *kravet i § 25 om stedbasert utdanning og kravet i § 3 om å ikke bo sammen med foreldrene for rett til lån og stipend i utlandet*

Studenter som har reist fra studiestedet, men som fortsetter sin utdanning med nettbaserte løsninger, og som eventuelt også midlertidig flytter til foreldrehjemmet, skal ikke miste retten til lån og stipend for vårsemesteret 2022.

Departementet ber med dette Lånekassen om å gjøre unntak fra følgende bestemmelser for studenter som får lån og stipend til gradsstudier i Ukraina eller Russland våren 2022:

- *kravet i § 76 om faglig progresjon for omgjøring av lån til stipend for studenter*
Studenter i de berørte landene som ikke avlegger studiepoeng våren 2022, skal etter søknad få omgjøring fra lån til stipend for vårsemesteret 2022. Dersom studiepoeng våren 2022 og høsten 2021 naturlig ville vært sett i sammenheng ved omgjøring i en normalsituasjon, skal beslutningen gjelde for hele skoleåret. Dette gjelder også for omgjøring av deler av beløpet, dersom studenten har kunnet ta deler av planlagt progresjon men ikke alt.
- *bestemmelsen i §70 om antall studiepoeng eller år med rett til lån og stipend*
Gradsstudenter som våren 2022 må avbryte sin utdanning i et av de berørte landene kan havne i en situasjon der de må endre utdanningsinstitusjon/studie, og samlet må ta flere studiepoeng enn det gis støtte til. De studentene dette gjelder skal individuelt vurderes å få utvidet antall studiepoeng som de kan få støtte til å studere med ytterligere 30 studiepoeng. Enkelte studenter som måtte avbryte våren 2022, kan ha tatt utdanning hvor eksamen tas for hele året om våren. Disse skal vurderes å få utvidet antallet studiepoeng med totalt 60 studiepoeng.

Kunnskapsdepartementet har besluttet at studenter og elever som starter i nye utdanninger i Russland eller Belarus studieåret 2022–2023 ikke skal ha rett til lån og stipend i Lånekassen. Departementet ber Lånekassen om å fatte vedtak i samsvar med dette.

Med hilsen

Torkel Nybakk Kvaal (e.f.)
avdelingsdirektør

Ulrik Røhn Amundsen Hem
rådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer